

NACKA TINGSRÄTT
Mark- och miljödomstolen

DOM
2020-11-17
Meddelad i
Nacka

Mål nr
M 2236-20

SÖKANDE

Hargs Hamn AB, 556300-6625
Banvägen 1
742 50 Hargshamn

Ombud: Advokat Louis Vasseur
Alrutz' Advokatbyrå AB
Box 7493
103 92 Stockholm

SAKEN

Tillstånd enligt miljöbalken för uppförande och drift av en upp till ca 200 m lång kaj i Hargshamn, Östhammars kommun

DOMSLUT

Tillstånd

Mark- och miljödomstolen Lämnar Hargs Hamn AB tillstånd enligt miljöbalken till utbyggnad av upp till 200 m ny kaj samt tillstånd att nyttja kajen för hamnverksamheten.

Villkor

1. Verksamheten ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad Hargs Hamn AB angett i ansökan, övriga handlingar ritningar och i övrigt i målet anfört och åtagit sig.
2. Anläggningsarbetena ska bedrivas på sådant sätt att Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggarbetsplatser innehålls.
3. Anläggningsarbeten ska bedrivas med försiktighet och på sådant sätt att grumling av vattenområdet minimeras. Vid omfattande grumling ska skyddsåtgärder vidtas för att begränsa spridningen av grumling.

Dok.Id 666823

Postadress
Box 69
131 07 Nacka

Besöksadress
Sicklastråket 1

Telefon
08-561 656 40
E-post: mmd.nacka.avdelning4@dom.se
www.nackatingsratt.domstol.se

Telefax

Expeditionstid
måndag – fredag
08:00–16:30

4. Senast två månader innan arbetena påbörjas ska ett förslag på kontrollprogram lämnas in till tillsynsmyndigheten.

Arbetstid

De arbeten för vilka tillstånd lämnas i denna dom ska vara utförda senast vid utgången av år 2025. Tillståndet förfaller om Hargs Hamn AB inte iakttar bestämmelserna om arbetstid.

Oförutsedd skada

Om den vattenverksamhet som avses med tillståndet medför skada, som mark- och miljödomstolen inte förutsett, får den skadelidande framställa anspråk på ersättning. Sådant anspråk ska för att tas upp till prövning framställas till mark- och miljödomstolen inom fem (5) år från arbetstidens utgång.

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen godkänner miljökonsekvensbeskrivningen.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen fastställer prövningsavgiften, med ändring av tidigare avgift till 100 000 kr i följd varav Hargs Hamn AB äger återfå 140 000 kr.

Verkställighetstillstånd

Mark- och miljödomstolen förordnar att domen får tas i anspråk utan hinder av att den inte vunnit laga kraft.

Rättegångskostnader

Hargs Hamn AB ska ersätta länsstyrelsen i Uppsala för rättegångskostnader med sjutusentvåhundra (7 200) kr jämte ränta enligt 6 § räntelagen från dagen för denna dom tills betalning sker.

BAKGRUND OCH TIDIGARE DOMAR

Hargshamn ligger i Östhammars kommun ca 65 km nordost om Uppsala. Såväl farleden till Hargshamn som hamnen är allmän. Verksamheten i hamnen bedrivs av Hargshamn AB.

Verksamheten idag utgörs till betydande del av fastbränslehantering, spannmålsexport, övrig torrbulkshantering samt diverse styckegods.

Gällande tillstånd enligt miljöbalken för hamnverksamheten meddelades den 12 mars 2003. Tillståndet medgav bland annat rätt att anlägga upp till 300 m nya kajer. Av detta har en 100 m lång kaj anlagts.

Mark- och miljödomstolen meddelade år den 23 oktober 2012 i mål M 2570-10 tillstånd för Hargs Hamn AB att genomföra en omfattande utökning med säkerhetshöjande åtgärder av farleden till Hargshamn. Farleden kommer enligt detta tillstånd att muddras på fler avsnitt. Muddring kommer också att ske inom hamnområdet, allt i syfte att ge tillträde för fartyg med ett djupgående om 11 m. Det innebär att fartyg om 200 m längd kan trafikera hamnen. Lastkapaciteten på fartyg ökar till 40 000 ton. Muddring ska också ge förutsättningar för att anlägga en ny upp till 200 m lång kaj. Tillståndet för muddring gäller till och med januari månad 2023.

Sjöfartsverket kommer innevarande höst att genomföra utökning och säkerhetshöjande åtgärder i farleden. Härigenom blir behovet av ytterligare kapacitet i Hargshamn uppenbar.

YRKANDEN M.M.

Harg Hamn AB har yrkat att mark- och miljödomstolen lämnar bolaget tillstånd enligt miljöbalken för utbyggnad av upp till 200 m ny kaj samt tillstånd att nyttja kajen för hamnverksamheten. Bolaget har begärt verkställighetstillstånd.

De remissmyndigheter som har yttrat sig har tillstyrkt eller inte haft någon invändning mot att tillstånd ges.

Länsstyrelsen har fordrat ersättning för rättegångskostnader.

ANSÖKAN

Orientering

Det är fråga om att anlägga upp till 200 m kaj i den senast anlagda 100 m långa kajens förlängning.

Den nya kajen utförs som en stödmurskaj, med på platsen prefabricerade L-formade stöd. Stödelementen placeras på en redan plansprängd och avjämnad bottenyta. Sprängsten fylls på som ballast mot L-stöden.

Den stabila kajkonstruktionen förstärks ytterligare av att bergmassor läggs på landsidan av kajen, i syfte att säkerställa att hamnplanen får hög bärlighet.

Det vattenområde som berörs av kajen och hamnplanen uppgår till ca 11 000 m². Hela bottenområdet kommer att vara rensat och plansprängt för kajen, med stöd av 2012-års tillstånd.

Utplacering av stödelementen sker efter det att bottensulan avjämnats med bergskross.

Resterande utläggning av bergmassor sker i skydd av L-stöden samt de gavlar på kajen som anordnas. Utanför gavlarna anläggs erosionsskydd med grova bergmassor.

Yttre underkanten av kajens långsida skyddas genom undervattensgjutning av en tröskel mot botten.

Arbetena med att tillverka och uppföra kajen beräknas pågå ca 1,5 år.

Höjdsystem

I ansökningshandlingarna angivna höjdsiffror hänför sig till RH 2000.

Kajens överkant kommer att ligga ca 1,5 m över högsta högvattenstånd. Med beaktande av klimatförändringarnas betydelse för havsnivåerna jämte landhöjningens effekter är kajens förläggning tilltagen med god säkerhetsmarginal.

Mark- och vattenområde

Den nya kajen uppförs inom mark- och vattenområde till fastigheten Östhammar Söderharg 1:29, som ägs av Hargs Hamn AB.

Rådighet

Hargs Hamn AB har erforderlig rådighet för ansökta åtgärder.

Miljökonsekvensbeskrivning

En miljökonsekvensbeskrivning för ansökta åtgärder har upprättats den 20 mars 2020. Till den har fogats en samrådsredogörelse som beaktats vitt upprättandet av miljökonsekvensbeskrivningen.

Av miljökonsekvensbeskrivningen framgår sammanfattningsvis. De negativa konsekvenser som uppstår är främst av buller för närboende under arbetstiden. Naturvårdverkets riktvärden för buller från arbetsplatser bedöms klaras.

För sjöfarten och pågående verksamhet i hamnen bedöms åtgärderna vara positiva eftersom större fartyg kan anlägga hamnen när projektet är klart. Anläggandet av kajen medför att syftet med den farledsförbättring som Sjöfartsverket avser genomföra kan uppnås.

Övriga konsekvenser av verksamheten bedöms bli obetydliga eftersom det när kajen ska anläggas redan finns en sprängd och muddrad yta enligt gällande tillstånd för detta, vilket innebär att sökt verksamhet inte behöver ta naturlig botten i anspråk och

grumlingen därigenom blir minimal. Att konsekvenserna blir obetydliga för naturmiljön beror också på att sökt verksamhet är en stödmurskaj där stödmursegmenten produceras på land och sedan lyfts ner på avjämnad sjöbotten. Utfyllnad görs i huvudsak innanför utplacerade stödmursegment.

Hänsynsregler

Hamnen har mångårig erfarenhet av verksamheten i Hargshamn. Kunskapskravet är väl uppfyllt.

Förslaget till utbyggnad bygger på bästa möjliga teknik.

Vad avser hushållning så har hamnen tillgång till både väg, järnväg och en marknad som följer av ett betydande befolkningsunderlag inom området 15 - 20 mil från Hargshamn. Losshället berg nyttiggörs för uppbyggnad av kaj och hamnplan. Hushållningsprincipen efterlevs.

I de fall produktvalsprincipen kan komma till utnyttjande följer bolaget den allmänna strävan att övergå till produkter av sådant slag som är mindre miljöfarliga och bättre för människors hälsa.

Lokaliseringen av kajen är ändamålsenlig och hamnen är väl etablerad. För närvarande och framtida verksamheter i regionen bedöms hamnen med ny kaj få en högst avgörande betydelse. Lokaliseringen är lämplig.

Tillåtlighet

De planerade arbetena för att utvidga hamnen med en ny kaj har en utformning som innebär att påverkan på miljön får anses fullt godtagbar. Miljö kvalitetsnormer kommer inte att riskera överskridas eller äventyras och erforderlig hänsyn i övrigt enligt miljöbalken tas. Med de försiktighetsmått och skyddsåtgärder som föreslås, föreligger inte hinder mot tillstånd för verksamheten.

Arbets tid och oförutsedd skada

Tiden för byggarbetena beräknas sammanlagt till ca 18 månader. Den praktiska byggtiden kan förlängas till följd av bl.a. stränga vinterförhållanden.

I detta sammanhang ska också beaktas att muddringen av farleden och hamnområdet ska vara genomförd, innan arbetet med kajen kan påbörjas. Det innebär i sin tur att kajbygget, om allt fördröjs maximalt, kan påbörjas först våren 2023.

Arbetstiden för den ansökta kajen bör således löpa till i vart fall utgången av år 2025.

Tiden för talan om oförutsedd skada bör fastställas till fem år.

INKOMMNA YTTRANDEN**Transportstyrelsen**

Transportstyrelsen som bedömt ärendet ur sjöfartssynpunkt har inget att invända mot att tillstånd ges för den sökta verksamheten.

Risker förknippade med anläggningsfasen och som kan komma att påverka övrig sjötrafik i hamnen bör utvärderas. Lämpliga åtgärder för att bibehålla sjösäkerheten i samband med anläggningsfasen t.ex. avlysning av vattenområde, tillfällig farledsutmärkning, navigationsvarning etc. bör tas fram i samråd med Sjöfartsverket.

Ny kaj och eventuella förändringar av strandlinje och bottentopografi bör efter genomfört projekt sjömätas/mätas in enligt sjömättningsstandard FSIS-44 (Finsk/Svensk realisering av S-44 internationell standard för sjömätning) och delges Sjöfartsverket för uppdatering av informationen i sjökortet.

Länsstyrelsen

Länsstyrelsen tillstyrker ansökan under förutsättning att de villkorsförslag och synpunkter som framförs det följande beaktas. Miljökonsekvensbeskrivningen kan godkännas.

Länsstyrelsen anser att ansökan ska kompletteras med följande villkor:

1. Villkor Verksamheten ska bedrivas i huvudsaklig överensstämmelse med vad Hargs Hamn AB angett i ansökan, övriga handlingar ritningar och i övrigt i målet anfört och åtagit sig.
2. Anläggningsarbetena ska bedrivas på sådant sätt att Naturvårdsverkets allmänna råd om buller från byggarbetsplatser innehålls.
3. Anläggningsarbeten ska bedrivas med försiktighet och på sådant sätt att grumling av vattenområdet minimeras. Vid omfattande grumling ska skyddsåtgärder vidtas för att begränsa spridningen av grumling.
4. Senast två månader innan arbetena påbörjas ska ett förslag på kontrollprogram lämnas in till tillsynsmyndigheten.

Det är även länsstyrelsens uppfattning att de åtgärder som Sjöfartsverket angett kopplat till vidarebefordran av information innan arbetena påbörjas, sjömätning samt uppgifter och dokumentation för införande i sjökort med fördel kan föreskrivas som villkor.

Alla muddrings- och sprängningsarbeten kommer att genomföras i enlighet med tidigare meddelat tillstånd. De villkor, skyddsåtgärder och åtaganden som meddelats i dom M 2570-10 gäller för planerade muddrings- och sprängningsarbeten. Länsstyrelsen håller med sökanden om att den stora påverkan på naturvärden och vattenområdena är kopplad till de redan tillståndsgivna arbetena. De nu ansökta åtgärderna kommer att innebära en begränsad påverkan på vattenområdet eftersom de utförs inom ett inspråktaget hamnområde efter utförd muddring och sprängning.

Det framgår av ansökan att både bergmassor från muddringen samt bergmassor och makadam från täkt på land kommer att nyttjas. Det är viktigt att sökanden säkerställer att planerade arbeten utförs med försiktighet och att nödvändiga kontroller genomförs så att eventuell påverkan på vattenområdet begränsas.

Naturreseptatet Slätön-Medholma innefattar i de uppdaterade reservatföreskrifterna, beslutade den 17 december 2018, även vattenområdet där syftet med reservatet är att bevara områdets havsmiljö med laguner, vikar rev och skär samt de strukturer och funktioner och den biologiska mångfalden som förekommer i dessa miljöer.

Sjöfartsverket

Sjöfartsverket tillstyrker anläggandet av kajen, som är en förutsättning för att få Sjöfartsverket fullt genomslag för de åtgärder som Sjöfartsverket planerar i farleden.

Senast sex veckor före det att anläggningsarbetet påbörjas ska detta meddelas till Sjöfartsverket samt lotsområde Stockholm för vidarebefordran av information till sjöfarten.

När anläggningsarbetet är färdigställt ska kajen, förändringar av strandlinje etc. geodetiskt bestämmas och rapporteras till Sjöfartsverket, för införande i sjökort. Koordinater levereras i SweRef99 TM med tre decimalers noggrannhet och eventuellt ritningsunderlag levereras i DWG- eller Shape-format.

Efter avslutat arbete ska området sjömätas enligt internationell standard, FSIS-44 och rapporteras till Sjöfartsverket för uppgradering av sjökort. Detta gäller även områden för dumpning av muddermassor.

All belysning ska vara utformad så att den inte bländar sjöfarten. Detta gäller även belysning under anläggningsfasen.

Tillstånd till eventuell nyetablering, indragning och förändring av utmärkning söks hos Transportstyrelsen. Detta gäller även tillfällig utmärkning under anläggningsfasen.

För att möjliggöra anlöp med fartyg av planerad maxstorlek om ca 200 m behöver muddring till fullt djup göras i kajlinjen, minst 40 m utanför kajen åt båda sidor. I ansökan nämns att kajen av ekonomiska skäl kan bli något kortare. För säker manövrering behöver dock hamnbassängen muddras som om kajen vore 200 m, även om kajen byggs i en kortare version.

För att underlätta fartygsanlöp vid isbildning anser Sjöfartsverket att en strömbildare bör vara med i konstruktionen från början.

Följande behöver samrådats med Sjöfartsverket, Lotsområdet Stockholm.

För säker tilläggning och förtöjning av större fartyg måste förtöjningspollare finnas i land både väster och öster om kajen. Pollarnas placering samt utformning av kajens belysning behöver fastställas i samråd med Sjöfartsverket.

För den del av anläggningsfasen som kan komma att påverka fartygstrafiken bör riskerna analyseras i samband med detta. Utifrån denna analys bör projektet föreslå åtgärder för att höja säkerheten för sjötrafiken i samband med anläggningsfasen. Riskreducerande åtgärder behöver fastställas i god tid före byggstart, och i samråd med Sjöfartsverket.

Vid simulering av hamnbassängen var kajens utformning inte exakt densamma som i ansökan. Sjöfartsverket vill därför förtydliga att slutgiltigt fastställande av maximal fartygsstorlek och djupgående samt övriga restriktioner som vind- och siktgränser, behov av bogserbåtsassistans samt hur stora fartyg som kan ligga inne samtidigt vid de båda kajerna, fastställs av Sjöfartsverket.

I ansökan nämns att hamnen i framtiden eventuellt planerar att bygga ihop den nya kajen med den stora kajen. För att säkra funktionen av en sammanbyggd kaj behöver samråd ske i god tid före, med Sjöfartsverket, lotsområde Stockholm som bl.a. ser att i så fall behöver muddring ske till fullt djup även utanför och väster om befintlig kaj.

BEMÖTANDE

Remissmyndigheterna har tillstyrkt ansökan eller avstått från att yttra sig. Hargs Hamn AB medger länsstyrelsens fyra numrerade villkorsförslag. Det allmänna villkoret (Nr. 1) kommer då att gälla Hamnen, som fullt ut instämmer i vad myndigheterna framfört avseende informationslämning till och samråd med Sjöfartsverkets enheter. Hamnen kommer således att efterfölja och särskilt beakta Sjöfartsverkets yttrande.

MÅLETS HANDLÄGGNING

Målet har avgjorts på handlingarna efter slutföreläggande med sammansättningen ordförande och tekniskt råd då målet är av enkel beskaffenhet.

DOMSKÄL

Miljökonsekvensbeskrivning

Mark- och miljödomstolen anser att miljökonsekvensbeskrivningen uppfyller kraven för att bli godkänd.

Rådighet

Hargs Hamn AB har erforderlig rådighet för ansökta åtgärder.

Tillstånd

De remissmyndigheter som har yttrat sig har tillstyrkt eller inte haft någon invändning mot att tillstånd ges. Ansökan är förenlig med det tidigare givna tillståndet i domen den 23 oktober 2012 i mål M 2570-10. Något hinder möter enligt miljöbalken inte mot att lämna sökt tillstånd.

Villkor

De fyra villkor som länsstyrelsen föreslagit och Hargs Hamn AB medgivit bör föreskrivas. I det allmänna villkoret (nr. 1) ingår som Hargs Hamn anfört reglering av de krav på information och samråd som Sjöfartsverket framfört.

Arbets tid och tid för anmälan av oförutsedd skada

Hargs Hamn AB:s förslag godtas.

Prövningsavgift

Mark- och miljödomstolen har tidigare bestämt fastställer prövningsavgiften till 240 000 kr. Domstolen finner skäl att, beaktande av prövningens omfattning, jämka prövningsavgiften till 100 000 kr.

Rättegångskostnader

Länsstyrelsen har begärt ersättning för rättegångskostnader med 7 200 kr som medgetts.

Verkställighetstillstånd

Mark- och miljödomstolen anser att förutsättningar att meddela verkställighetstillstånd föreligger.

HUR MAN ÖVERKLAGAR, se bilaga (MMD-01)

Överklagande senast den 8 december 2020.

Bjarne Karlsson

Christina Odén

I domstolens avgörande har deltagit rådmannen Bjarne Karlsson, ordförande, och tekniska rådet Christina Odén.

Hur man överklagar

Dom i mark- och miljödomstol som första instans

MMD-01

Vill du att domen ska ändras i någon del kan du överklaga. Här får du veta hur det går till.

Överklaga skriftligt inom 3 veckor

Ditt överklagande ska ha kommit in till domstolen inom 3 veckor från domens datum. Sista datum för överklagande finns på sista sidan i domen.

Överklaga efter att motparten överklagat

Om ena parten har överklagat i rätt tid, har den andra parten också rätt att överklaga även om tiden har gått ut. Det kallas att anslutningsöverklaga.

En part kan anslutningsöverklaga inom en extra vecka från det att överklagandetiden har gått ut. Ett anslutningsöverklagande måste alltså komma in inom 4 veckor från domens datum.

Ett anslutningsöverklagande upphör att gälla om det första överklagandet dras tillbaka eller av något annat skäl inte går vidare.

Så här gör du

1. Skriv mark- och miljödomstolens namn och målnummer.
2. Förklara varför du tycker att domen ska ändras. Tala om vilken ändring du vill ha och varför du tycker att Mark- och miljööverdomstolen ska ta upp ditt överklagande (läs mer om prövningstillstånd längre ner).
3. Tala om vilka bevis du vill hänvisa till. Förklara vad du vill visa med varje bevis. Skicka med skriftliga bevis som inte redan finns i målet.
4. Lämna namn samt aktuella och fullständiga uppgifter om var domstolen kan nå dig: postadresser, e-postadresser och telefonnummer.
Om du har ett ombud, lämna också ombudets kontaktuppgifter.
5. Skriv under överklagandet själv eller låt ditt ombud göra det.
6. Skicka eller lämna in överklagandet till mark- och miljödomstolen. Du hittar adressen i domen.

Vad händer sedan?

Mark- och miljödomstolen kontrollerar att överklagandet kommit in i rätt tid. Har det kommit in för sent avvisar domstolen överklagandet. Det innebär att domen gäller.

Om överklagandet kommit in i tid, skickar mark- och miljödomstolen överklagandet och alla handlingar i målet vidare till Mark- och miljööverdomstolen.

Har du tidigare fått brev genom förenklad delgivning, kan även Mark- och miljööverdomstolen skicka brev på detta sätt.

Prövningstillstånd i Mark- och miljööverdomstolen

När överklagandet kommer in till Mark- och miljööverdomstolen tar domstolen först ställning till om målet ska tas upp till prövning.

Mark- och miljööverdomstolen ger prövningstillstånd i fyra olika fall.

- Domstolen bedömer att det finns anledning att tvivla på att mark- och miljödomstolen dömt rätt.
- Domstolen anser att det inte går att bedöma om mark- och miljödomstolen har dömt rätt utan att ta upp målet.
- Domstolen behöver ta upp målet för att ge andra domstolar vägledning i rättstillämpningen.
- Domstolen bedömer att det finns synnerliga skäl att ta upp målet av någon annan anledning.

Om du *inte* får prövningstillstånd gäller den överklagade domen. Därför är det viktigt att i överklagandet ta med allt du vill föra fram.

Vill du veta mer?

Ta kontakt med mark- och miljödomstolen om du har frågor. Adress och telefonnummer finns på första sidan i domen.

Mer information finns på www.domstol.se.